

БУШИН М.І.

*доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України,
Черкаського державного технологічного університету*

ЛАЗУРЕНКО В.М.

*викладач кафедри історії України
Черкаського державного технологічного університету*

СЛАВЕТНІ ЛЮДИ ЧИГИРИНЩИНИ

(до історії написання книги: "Черкаський край в особах.
Чигиринщина. 1941—2001 рр.")

Особливе місце в історії України відводиться Чигиринщині — осердю нашої держави. Волею долі цьому краю судилося стати колицкою українського козацтва і національно-визвольної боротьби. Саме звідси впродовж століть віяв животворний вітер свободи й незалежності. Саме на цій землі народився геніальний син українського народу, визначний державотворець — Богдан Хмельницький.

Нині в історичних колах прийнято говорити про існування феномену Чигиринщини в історії нашої України, оскільки протягом багатьох століть ця земля була центром боротьби за свободу та незалежність. Про це досить переконливо засвідчують і найзначніші неспростовні історичні факти: 1556 рік — під Чигирином військо Северина Наливайка завдало поразки полякам на чолі з коронним гетьманом Жолкевським; 1636 рік — "низи" чигиринського полку на чолі з Павлом Бутом подалися на Січ; 1637 рік — Чигирин — центр збору повсталих проти польського режиму; 1648—1678 рр. — Чигирин — столиця України; 1769 рік — Чигиринщина — центр повстання Коліївщини; 1875—1877 роки — "Чигиринська змова", підготовка повстання; 1906 рік — спроба створення в с.Мордва таємного селянського союзу і підготовка повстання; 1917—1918 роки — діяльність Вільного Козацтва на Чигиринщині; 1918—1920 роки — діяльність "Чигиринської республіки" Свирида Коцура та "Холодноярської республіки"; 1943—1945 роки — діяльність на території Чигиринщини відділу УПА "Холодний Яр".

Беззаперечно, історія чигиринського краю є історією боротьби за свободу й незалежність, за українську державність.

З Чигиринщини беруть коріння такі визначні особистості, славетні українці як Богдан (1595—1657), Тиміш (1632—1653), Юрій (1641—1681) Хмельницькі, Лаврін Капуста (р.н. і см. невід.), Петро Дорошенко (1627—1698), Федір Вешняк (р.н. невід. — 1650), Максим Залізняк (н. на поч. 40-х рр. — р. см. невід.), Лев Мацієвич (1877—1910), Спиридон Коцур (р.н. невід. — 1920(?)), Іван Дубовий (1896—1938), Михайло Грушевський (1866—1934), Володимир Винниченко (1880—1951) та ін.

У 2001 році з ініціативи відомої на Черкащині людини, доктора історичних наук, професора, дійсного члена Української академії наук національного прогресу (1992), дійсного члена Міжнародної академії інформатизації (1994), дійсного члена Української академії історичних наук (1999), «Людини року — 1998» (Ам-й Біографічний Інститут) Бушина Миколи Івановича та активного підтримки аспіранта, а нині викладача кафедри історії України Черкаського державного технологічного університету Лазуренка Валентина Миколайовича, виникла ідея написати книгу, яка б містила історико-документальні нариси і біографічні довідки про знатних людей Чигиринщини другої половини ХХ століття. Задумана ідея вже на 90 відсотків виконана і наприкінці цього року, сподівасьмося, вона вийде друком у світ. Книга носить назву: "Черкаський край в особах. Чигиринщина. 1941—2001 рр."

В даній книзі ми зупинимось на історії Чигиринщини, починаючи з 1941 і закінчуючи 2001 роком, оскільки цей період в історії Чигиринщини дав нашій державі славетних синів і дочок, які силою, вмінням, досвідом і невтомною працею примножували і примножують багатство і велич нашої, нині самостійної Української держави.

На Чигиринщині народилося два Герої Радянського Союзу — Дейнеженко М.Н. та Цвик С.С., шість Героїв Соціалістичної Праці — Бражник В.М., Брюховещкий І.Я., Гудзенко П.Г., Міхненко Г.К., Яценко С.С., Цибенко К.О., два герої війни в Афганістані — Ворона М.І. та Гудковський О.І. Більше двадцяти особам присвоєно почесні звання і стільки ж чигиринчан за невтомну і самовіддану працю було нагороджено високою державною нагородою — орденом Леніна.

Багата Чигиринщина і на науковий потенціал. Саме звідси взяли свій дороговказ у життя багато відомих учених сучасності. Серед них — учений в галузі рослинництва Демиденко Т.Т., хімік-аналітик Назаренко В.А., учений аграрій Маменко О.М., директор Інституту фізіології рослин і генетики АН України, академік НАН України Моргун В.В., всесвітньо відомий професор медичних наук Пучківський О.М., доктор фізико-математичних наук Рвачов О.Л., корифей історичної науки Шевченко І.І., вчений в області математичного забезпечення ЕВМ і автоматизації Ющенко К.Л., відомий історик та правознавець Яковлів А.І. Плідно нині працюють наукові співробітники НІКЗ "Чигирин" Гугля В.І. та Кукса Н.В. Нещодавно поповнила ряди наукового потенціалу Чигиринщини молода вчений-історик, кандидат історичних наук Чубін Т.Д. (родом із м. Чигириці), очікується наприкінці цього року захист кандидатської дисертації Лазуренка В.М. (родом із с. Суботів).

Особливої уваги заслуговують нині керівники обласного масштабу вихідці з Чигиринщини. Серед них — голова Черкаського обласного товариства Червоного Хреста Гретченко І.І. та голова профспілки працівників освіти і науки Жалдак О.Д. На Чигиринщині народились екс-народні депутати Верховної Ради України — Васюра І.І. та Кривенко І.Ф.

Гордиться чигиринська земля і своїми прославленими в різних сферах життя держави особами. Зокрема, командиром партизанського загону в роки Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років Дубовим П.А., учасником повстання на панцернику "Потьомкін" (1905 рік) Гасаненком М.Г., захисником Брестсь-

кої фортеці (06.1941 рік) — Дерев'янком А.М., нинішнім ведучим Українських Телевізійних Новин (національний телевізійний канал УТ-1) Казаковим Г.Т., народною артисткою України Кривицькою Л.С., відомим силачем Куксенком І.К., льотчиком, який повторив подвиг капітана Гастелло — Литвиненком І.П., автором популярної в ХХ ст. пісні "Раскинулось море широко" — Предтечею Ф.С., пфесором, бувшим ректором Київського інституту театрального мистецтва Чабаненком І.І.

Багатою є Чигиринщина і на майстрів слова — поетів та письменників. Найвідоміші серед них — Головка І., Гончар П., Забіяка С., Петриченко О., Кривець О., Кримський А., Солодар О., Химко А., Чигирин В. та ін.

Значну роль у функціонуванні державної влади на Чигиринщині та благоустрою краю відіграли її керівники Дубовий О.М., Братчик В., Яременко В.В., Коцуренко С.А., Ключник В.І. та Корнієнко В.І.

Сподіваємось, що започаткована нами робота знайде підтримку як в наукового потенціалу Чигиринського району, його жителів, так і в місцевого керівництва.

Написанням історії Чигиринщини не завершується наша робота. Плануємо видати аналогічне видання по кожному району Черкаської області.